

cats. I no és estrany veure entre el públic un policia d'uniforme, que observa, complagut, l'evolució del combat.

La visita exhaustiva a la plaça de Jemaa El Fna exigeix dies i dies de dedicació, doncs la condició d'estranger atrau no poques malfiances, i, en el cas contrari, no pocs excessos d'atenció. Així, no és estrany que el lector públic del Corà interrompi breument el seu missatge al topar-se amb els ulls incrèduls o divertits del turista. Com tampoc ho és que una parella de festius berebers et vulgui cobrar un dirham per una foto en la que han ocupat sense permís el teu enfoc, ataviats amb els ropatges de gala, amb les sedes vermelles i les cassoles que recullen l'aigua dels oasis. Hon arriba a questionar-se seriosament la legitimitat de la seva presència a la plaça, pensa fins quin punt té dret a divertir-se davant expressions culturals que escapen a l'entendiment de l'occidental. El recel és mutu.

"El marroquí -comenta Hassan, un universitari de Marrakech- mira cada cop amb més aversió l'europeu. El marroquí lliga la imatge de l'occidental a la direcció actual del país, encarnada per Hassan II. La situació actual és de forta crisi econòmica, i això fa que surti un sentiment de tornada a la més pura tradició islàmica que s'enfronta a un govern venut a Occident. Això es reflexa en tots els aspectes de la vida".

Efectivament, al Marroc, com a tots els països de l'Islam, es viu per part de la joventut un desig de tornada cap a formes de conductes tradicionals. Això succeeix en tots els terrenys de la vida. Els que pot observar el turista a simple vista, són per exemple els que fan referència a la música o a la forma de vestir. Ja n'hi ha pocs d'aquells joves àrabs que cap a finals dels anys setanta adoptaren les formes d'expressió més típicament ianquis, des de dur gorres amb la inscripció de Coca-Cola fins a caminar amb cassets portàtils amb auricular i patins enganxats als peus a totes hores. I el mateix passa amb les noies que deixaren els hàbits que recomana l'Islam per elevar-se sobre llarguíssims talons i marcar la figura sota cenyits texans. S'ha observat darrement un fort increment en l'ús del vel per part de les noies. També en quant a la música, amb la salvetat del profeta Marley, s'ha observat una tornada a les arrels àrabs. Ja ningú toca com els Stones i són pocs els qui van pel carrer amb un cassette de Jimi Hendrix o d'Eric Clapton, cosa ben normal fa uns anys. Es pot cercar en tot això la influència decisiva de la revolució iraniana iniciada per l'ayatollah Jomeini, però això és quelcom que ja averiguarà el viatger interessat. Interlocutors, no li mancaran.

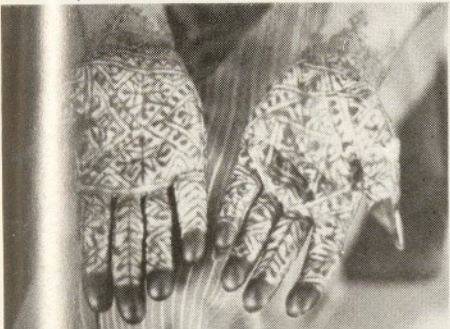
Després d'una tarda a Jemaa El Fna, ve bé un passeig pels souks -els mercats berebers- evitant, això sí, ficar-se sense adonar-se'n a una de les moltes zones que a Marrakech estan acotades per els no musulmans. Caminar sota els sostres de palla dels carrers i omplir-se els pulmons de mil aromes inclassifica-

bles, a quin més profund i impactant. És típica la contemplació dels tallers artesanals en plena activitat. Aquests romanen oberts al públic per a que aquest pugui seguir el procés complet de l'ofici. Des de la fabricació de sabates fins els treballs amb vidre, passant, com no, per l'elaboració semi-clandestina del kif.

A certa hora del dia, cap a les vuit o les nou del vespre, es pot fer la primera concessió a la condició d'occidental. Per un cop, és gratificant alliberar-se de l'eixam de nens que et va al darrera oferint-te hotels, visites comentades a la ciutat, dones, drogues autòctones -hashish i kif-, drogues importades -àsids, cocaïna, heroïna-, vehicles de transport, postals... Es tracta de nens entre els deu i catorze anys que tenen ben après el seu ofici. Dominen una mica de cada idioma i en l'exercici de les "feines brutes" tenen els hàbits dels més autèntics gangsters de Chicago. I per alliberar-se del seguiment que aquests autodenominats "bussines-man" -homes de negocis- fan a l'estranger, apart de refugiar-se a l'habitació el que es pot fer és pujar a la terrassa d'un dels cafès europeus que rodegen el Jemaa EL Fna. Des d'allà es té una magnífica perspectiva de la plaça, il·luminada per un sol absolutament vermell que s'amaga sempre per darrera de la cordillera de l'Atlas.

Cau la nit i el millor és tancar-se a l'hotel, reunir-se tants europeus com capiguen a una habitació, explicar-se les incidències més insòlites del dia entre pipes i coca-colas i despertar-se a les set, qui sap a quina habitació, si no ho has fet abans quan el sacerdot de la Koutobia -val la pena la visita- crida els fidels a l'oració.

Això és un dia a Marrakech. Però es pot estar allà tota la vida i descobrir quelcom de nou a cada moment. El més atractiu és, però, la sensació d'allunyament que es te amb respecte a casa teva. Res d'allà importa, la intensesíssima vida que, facis el que facis, portaràs a Marrakech fa oblidar-te de les coses més inoblidables. Ah, i si et passes per allà, fes cas quan et diguin que no has de veure aigua que no vagi envasada. Del contrari, és més que probable que deixis els carrers de Tànger o Algecires plens dels teus vòmits...

absolutament artesanals i precaris de que disposa. I no parlem de les matrones milenàries i silencioses que seuen en alt davant els seus pans, uns pans que en un país de sensacions fortes es salven per la seva agradable insípidesa.

I per als amants del morbo, combats de boxa entre nens. Marroquís de no més de deu anys es peguen amb tota la ràbia del món durant breus assalts d'un minut de durada. Dirigeix la cerimònia un adult provist d'un fuet, que utilitzarà colpejant el terra per exigir més violència als lluitadors. L'espectacle te, com no, un mòbil crematístic. Abans del combat els espectadors han creuat les seves apostes, que podran ser canviades o confirmades segons el seu lluitador vagi guanyant o perdent. Els nens surten, en ocasions, absolutament to-

